

PO SPORAZUMU V MOSKVI**Zakaj je prekinitev jedrskih poskusov zgodovinski dogodek**

Ze pred začetkom pogajanj o prekinitvi jedrskih poskusov na kopnem, pod vodo in v ozračju, ki so se pred kratkim uspešno zaključila v Moskvi, so si mnogi politični opazovalci postavljali tole vprašanje: Kakšno praktično veljavo bo imel morebitni sporazum med tremi jedrskimi velesilami (ZDA, ZSSR in Veliko Britanijo), če ga druge države, ki pri razgovorih niso sodelovale, ne bodo priznale?

Res je sicer, da dogovor trenutno zadeva samo omenjene tri države, kajti samo te razpolagajo (in predvsem Amerika ter Sovjetska zveza) z ogromnim jedrskim potencialom. Toda računati je treba, da utegnejo tudi nekatere druge države s časom doseči na atomskem področju velik napredek in se hkrati vojaško silno okrepiti, zaradi česar bi vprašanje jedrskih eksplozij in vojne nevarnosti postalo prej ali slej ponovno aktualno.

Taki državi sta predvsem Francija in Kitajska (a govori se tudi o Zahodni Nemčiji, Egiptu in Izraelu). Zato je zlasti po doseženem sporazumu v Moskvi bilo v svetu mnogo pričakovanja, kakšen odmev bo ta dogodek imel v Parizu in Pekingu.

In res De Gaulle ni dolgo odlašal z odgovorom. Na ponedeljkovi tiskovni konferenci, ki se je je udeležilo 600 časnikarjev, je jasno povedal, da se njegova vlada sklenjenemu dogovoru ne bo pridružila. V svojih izjavah pa se ni omejil samo na to vprašanje, temveč po svoji navadi obravnaval skoraj vse najvažnejše svetovne probleme.

Izedno oster je bil zlasti do Amerike, o kateri je med drugim dejal, da ne more Sovjetom ničesar očitati, po tem kar se je zgodilo v Yalti in Potsdamu. Po dogovoru v Moskvi — je nadaljeval — se Amerikanecm zdi, da se odpirajo nove možnosti za rešitev drugih, zlasti evropskih vprašanj, pri čemer pa bi Evropejci ne imeli nobene besede, kar sveda ni v skladu s stališčem Francije.

Če bi izbruhnila nova svetovna vojna, bi Amerikanci skrbeli le za svoj obstoj in bi s svojo vojaško silo priskočili na pomoč drugim deželam, predvsem pa v Evropi samo, v kolikor bi to služilo ameriškim koristim.

Zanimivo in politično pomembno pa je, da se De Gaulle ni omejil na to, da je odklonil pristop k sporazumu o prekinitvi poskusov, temveč obrazložil svoj predlog o razorožitvi. Napovedal je namreč, da bo njegova vlada v zvezi z vprašanjem razorožitve še pred koncem tega leta dostavila

ostalim trem atomskim silam določene učinkovite in praktične ukrepe, ki se tičejo predvsem odprave naprav za izstrelitev jedrskih konic.

Iz vseh njegovih izjavanj jasno izhaja, da je mož trdno odločen doseči predvsem tale cilj: narediti vse, kar je v njegovi moči, da postane Francija enakopraven član skupine držav, ki razpolagajo z atomsko in jedrsko silo, ter imeti glavno besedo v zahodni Evropi. V to zvezo je treba postaviti tudi njegove pikre pripombe na račun atlantskega zavezništva in evropske skupnosti.

»Atlantsko zavezništvo — je dejal — je temeljna potreba, a v njegovem okviru je bilo za varnost Francije odgovorno ameriško poveljstvo. Isto je predvideval tudi osnutek tako imenovane nadnarodne Evrope, v kateri bi Francija izginila in bi imela le pravico, da se pogovarja o takšni Evropi, ki bi ne imela nobenega političnega in gospodarskega vpliva ter bi ji bilo usojeno, da postane privesek velike zahodne sile, kakršne so Združene države Amerike. Toda položaj Francije je danes popolnoma

drugačen,« je ponosno vzkliknil general De Gaulle.

Po vseh teh izjavah je jasno, da bodo zahodni zavezniki imeli z De Gaulleom mnogo preg'avic, kajti general si še vedno domišlja, da Francija lahko igra v svetovni politiki takšno vlogo, kakršno je igrala nekoč. Bo to dosegel? Pariški »Le Monde« je v tej zvezi napisal: »Kako si je mogoče predstavljati, da se bo De Gaulle odpovedal svojemu načrtu? Prej ali slej ga bodo atomske velesile morale sprejeti v svojo sredo, kjer bo lahko govoril v imenu nekomunistične Evrope. Prej ali slej bodo atomske velesile morale popustiti. Toda De Gaulle se mudi — zaključuje Le Monde — in želi, da bi se to zgodilo še pred koncem tega leta. Da bi to izsilil, se je poslužil dveh groženj: Napovedal je možnost, da Francija izstopi iz Atlantskega zavezništva in Skupnega evropskega tržišča. Potrebno je torej imeti z njim potrpljenje in čakati na to, kar se bo potem zgodilo.«

O Kitajski je že bilo znano, da odločno nasprotuje dogovoru med velesilami, češ

(Nadaljevanje na 2. strani)

Strahotni potres v Skopju

V petek ob peti uri in en četrt zjutraj je hud potres — po Mercallijevi potresni lestvici desete stopnje — razrušil Skopje, starodavno prestolnico Makedonije. To je bil v zgodovini že tretji potres, ki je močno razrušil Skopje. Najhujši je bil pa ta. Štiri petine mesta leži v ruševinah; pod njimi pa se še ne ve natančno, koliko je ranjenih in mrtvih. V prah so se namreč sesule visoke stolpnice in hoteli ob zgodnji jutranji uri, ko so bili prebivalci še v posteljah.

Nekateri časnikarji, ki so šele po dveh dneh prodrli do ruševin, pišejo o 2000 mrtvih, nekateri celo o 10.000. Ranjenih je sveda več. Še po štirih dneh se slišijo iz spodnjih, a zasutih prostorov obupni klici na pomoč.

Kakor je bil naravni udarec strahovit, tako je bila tudi pomoč izredno hitra. Prve vesti o neizmerni katastrofi je prinesel neki časnikar, ki je kot omočen pritaval v 20 kilometrov oddaljeno Kumanovo. Takoj je brzojav ponesel žalostno novico po vsem svetu, ki se je solidarno odzval za pomoč. Od vsepovsod pošiljajo steklenice s krvno plazmo, denar, živila, obleko in socialne izraze. Italijanska vlada je poslala dve letali naloženi z zdravili in potrebščinami. Papež Pavel VI. je poslal skopskemu

škofu Čekadi sožalno brzojavko in visoko vsoto denarja.

Vse podporne akcije pa vsklaja poseben odbor za civilno pomoč. Predsednik Tito je obiskal porušeno mesto in je izdal navodila, da se otroci ženske in za delo nesposobni moški izselijo. V ponedeljek je že prispel v Ljubljano vlak s 400 otroki sirotami iz Skopja.

Po vsej državi je bilo odrejeno dvodnevno žalovanje. Radio je vsake četrte ure objavljial posebne vesti s kraja nesreče. Vedno hujše in bolj žalostne... Prispevke za pomoč so začeli naglo zbirati tudi po naših krajih.

Ni dvoma, da bo spričo energije v domovini in solidarnosti v tujini mesto Skopje zopet vstalo iz razvalin, zacelile se bodo rane, a za stotinami in tisoči mrtvih — bodo zvonili samo zvonovi...

NAROČNIKE TER BRAVCE POZIVAMO, NAJ VELIKODUŠNO PRISPEVAJO ZA ŽRTVE STRAHOTNEGA POTRESA V SKOPJU. PRISPEVKE SPREJEMA TUDI UPRAVA NOVEGA LISTA V TRSTU IN GORICI, VSAK DELAVNIK OD 9. DO 12. URE.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 4. avgusta, ob: 9.00 Kmcijska oddaja; 9.30 Slovenski narodni motivi; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Zakladi kraljeviča Veselka« (T. Curk), igrajo člani RO; 12.00 Slovenska nabožna pesem. Cerkveni zbor iz Mačkovelj; 12.15 Vera in naš čas; 17.00 Popoldanski ples; 18.00 »Zadeva Majetič«, radijska drama (Aleksander Marodič), igrajo člani RO; 21.00 Iz slovenske folklorne: »Pratika«, (Niko Kuret).

• PONEDELJEK, 5. avgusta, ob: 11.45 Italijanski akvarel; 12.15 Iz slovenske folklorne: »Pratika«, (Niko Kuret); 18.30 Sodobni italijanski skladatelji; 19.15 Izvenevropska sporna ozemlja: Saša Martelanc: »Sovjetsko-kitajska meja«; 20.30 Stanislav Moniuszko: »Halka«, opera v štirih dej.

• TOREK, 6. avgusta, ob: 11.45 Naš juke-box; 12.15 Potovanje po Italiji; 18.30 Slovenska simfonična glasba — Blaž: Pesem planin. Orkester Slovenske filharmonije dirigira Samo Hubad — Karol Pahor: Istrijanka. Orkester Slovenske filharmonije dirigira Bogo Leskovic; 19.15 Z mamico po sončnih stezicah (Krasulja Simoniti); 21.00 Znameniti gorniki v Julijskih Alpah: »Julius Kugy« (Rafko Dolhar).

• SREDA, 7. avgusta, ob: 11.45 Mali ansambli; 12.15 Za naše žene; 18.30 Simfonična pesnitev; 19.00 Tenorist Janez Lipušček. Na sporedu so samospjevi Zajca, Mihelja, Lajovica in Svare; 19.15 Scipio Slataper: »Moj Kras« (Janko Jež); 21.00 »Portret neke žene«, drama v enem dej. (Clotilde Masci - Martin Jevnikar), igrajo člani RO; 22.55 Nova glasba — Luigi Nono: Skladba za orkester (Pavle Merku).

• ČETRTEK, 8. avgusta, ob: 11.45 Folklorni mozaik; 12.15 Znameniti gorniki v Julijskih Alpah: »Julius Kugy« (Rafko Dolhar); 18.30 Koncert tria Damiani - Vendramelli - Repini; 19.00 Pevski zbori Julijske krajine in Furlanije. Zbor »Antonio Illersberg« iz Trsta; 19.15 »Potovanje na Mesec«, dramatisirana zgodba (Charles Chilton - Mirko Javornik), igrajo člani RO; 21.00 Simfonični koncert orkestra Tržaške filharmonije. Po koncertu Obletnica meseca — Rado Bednarik: »Ob 250-letnici pogodbe v Utrechtu«.

• PETEK, 9. avgusta, ob: 11.45 Ameriški odmevi; 12.15 Pogled na svet; 18.30 Iz del dunajskih klasikov; 19.00 Violinist Rok Klopčič — Aleksander Vodopivec: Dva intermezza, Danilo Svava: Rondò fantasia, Enrique Granados: Španski ples; 19.15 Zlato, tisočletni vladar sveta — Dušan Pertot: »Konkvistadorji in njihov pohlep za zlatom«; 20.30 Gospodarstvo in delo.

• SOBOTA, 10. avgusta, ob: 11.45 Glasbeno potovanje po Evropi; 12.15 Za naše žene; 15.30 »Lov na whisky«, radijska drama (Roderick Wilkinson - Martin Jevnikar), igrajo člani RO; 18.30 Tržaški skladatelji: »Mirca Sancin« (Dušan Pertot); 19.15 Na počitnicah; 20.45 Zbor »Lojze Bratuž« iz Gorice; 21.00 Vabilo na ples.

TEDENSKI KOLEDARČEK

4. avgusta, nedelja: Dominik, Nedeljko
5. avgusta, ponedeljek: Marija Snž., Marinka
6. avgusta, torek: Vlasta, Sikst
7. avgusta, sreda: Kajetan, Damir
8. avgusta, četrtek: Miran, Mirica
9. avgusta, petek: Janez Roman
10. avgusta, sobota: Lovrenc, Zvezda

PRISPEVKI ZA SKOPJE

Na upravi Novega lista v Trstu so za žrtve potresa v Skopju doslej zbrali tele prispevke: dr. Engelbert in Zala Besednjak — Trst: 10.000; dr. Lojze Dolhar — Trbiž: 10.000; dr. Drago Gantar — Trst: 3.000; Drago Legiša — Trst: 3.000. Skupno 26.000 lir.

V torek, 16. julija, sta si v cerkvi Sv. Jakoba obljubila večno zvestobo gđ. prof. Dina Slama, večletna pevovodkinja cerkvenega pevskega zbora pri Sv. Jakobu, in g. prof. Miloš Pahor, priznani flavtist.

Novoporočencema prijatelji iskreno čestitajo.

Zakaj je prekinitev jedrskih poskusov zgodovinski dogodek

(Nadaljevanje s 1. strani)

da to ne pomeni nič drugega kot nastanek monopola na področju atomske sile. Moskovska »Pravda« je zato te dni ostro napadla kitajske voditelje in jim med drugim očitala, da zagovarjajo enako stališče kot Francija in da skušajo sabotirati moskovski dogovor o prekinitvi jedrskih poskusov.

Po izjavah ameriškega diplomata Harrimana, ki je vodil odposlanstvo svoje vlade na pogajanjih v Moskvi, pa se zdi, da si Sovjeti ne delajo preveč skrbi zaradi Kitajcev. Hruščev je Harrimanu izjavil, da je še daleč dan, ko bo Kitajska lahko postala pomemben činitelj na atomskem področju. Za to ji namreč manjka industrijska zmogljivost in že od leta 1960 ne prejema od Sovjetov potrebne tehnične pomoči.

Kljub težavam, ki utegnejo nastati zaradi stališč Francije, Kitajske in morda še kakšne druge države, je jasno, da je doseženi sporazum v Moskvi velikega in naravnost zgodovinskega pomena, ker dejansko odpira nove možnosti za reševanje ostalih spornih vprašanj. Nemogoče si je namreč predstavljati, da bi v današnjih časih izolirana Francija mogla spremeniti

ZOPET BOMBE

Vsakočrat preden se začnejo pogajanja med Italijo in Avstrijo zaradi Južne Tirolske začnejo pokati bombe ob progah v Zgornji Italiji. Prejšnji teden je zletel v zrak električni opornik na progi Chiasso-Milan. V ponedeljek so se neznane osebe položile peklenski stroj ob trbiški progi pri križišču Vat, malo izven Vidma. Bomba je bila napravljena po istem načinu, kot so jih postavljali pred dvema letoma tirolski teroristi pod električne opornike in po nekaterih postajah. Policija zatorej sumi, da je zopet na delu prav ista podtalna organizacija.

Prav jasno pa potrjuje to domnevo dunajski novonacistični list »Wiener Montag«. Pod naslovom »Potrpljenje je pri kraju« pravi, da so se po dvehletnem premirju z italijanskimi oblastmi zopet oglasili borci za svobodo Južnega Tirola z bombami. Opozarja, da so se raztreščile šele prve bombe in da se bodo še rušili električni oporniki. Italijansko vlado dolži, da hoče zavlačevati pogajanja za Južno Tirolsko do neskončnosti.

Segni v Dachau

Državni predsednik Segni je včeraj obiskal nekdanje zloglasno taborišče Dachau. Hitlerjev rabelj Himmler je tam ustanovil že leta 1933 velikansko taborišče za civilne jetnike. Nacisti so požgali v pečeh okrog 38.000 Italijanov; tudi na stotine Slovencev je našlo žalostno smrt v tem taborišču.

V spomin na vse žrtve so včeraj popoldne slovesno blagoslovili svetišče na gričku poleg taborišča. Poleg Segnija je bil navzoč tudi nemški predsednik Lübke. Pri posvetitvi je italijanski kardinal Lercaro prebral posebno papežev pismo, ki poudarja bratstvo med narodi. Žalna proslava v nekdanjem taboru smrti naj bi pomagala zgraditi most med nekdanjimi nasprotniki. Se-

gni je imel z nemškimi državniki tudi politične razgovore.

tok zgodovine ali kakorkoli učinkovito vplivati na razvoj dogodkov v svetu, in to celo proti volji ene ali druge velesile. Isto velja seveda tudi za Kitajce in za katerekoli drugo državo. Vsi ti bodo lahko nagajali in hoteli doseči večji vpliv, a ne bodo mogli ogroziti svetovnega miru, dokler bo med velesilami vladal sporazum o najvažnejših svetovnih problemih.

—0—

FRANCO IMA PREGLAVICE

Francov režim v Španiji se kljub zunanjemu trdnemu videzu maje v svoji notranjosti. Njegovi nasprotniki so se začeli oglašati tudi z bombami. V ponedeljek popoldne se je ena razpočila kar v posloplju policijskega ravnateljstva v Madridu. Razdejala je ves oddelek za izdajo potnih listov. Dvajset oseb je bilo ranjenih; med temi tudi nekaj precej težko.

Podobni atentati so se izvršili tudi po raznih španskih potovalnih uradih v tujini. Francovi nasprotniki hočejo preplašiti turliste, da bi ne prihajali v Španijo in pri našli tujih deviz.

Drugo preglavico pa povzročajo generalu Francu rudarji v Asturiji. Več tisoč jih je že stopilo v stavko.

NEZAVIDLJIVO PRVENSTVO

Italija je na prvem mestu med evropskimi državami, kar se tiče nesreč na železniških prehodih. Vseh križišč cest z železniškimi progami, brez nadvožov ali podvožov, je letos 16.000. Ena tretjina jih je sploh brez vsakega čuvaja, ker se križajo s potmi drugega reda. Nad 1800 je popolnoma odprtih prehodov s cestami prvega reda; 4000 perhodov ima lastno čuvajnico. Nad 6000 pa zapirajo in odpirajo na daljavo.

Letos bodo naredili na 332 najbolj nevarnih križiščih prog s cestami podvoze. Vsak bo stal nad 100 milijonov lir. Vse to bo pa le malo odpomoglo, če pomislimo, da je povprečno na vsaka dva kilometra proge po en železniški prehod; tu pa ni všteto na tisoče manjših križišč s poljskimi stezami. Če bi hotelo železniško ministrstvo odpraviti vse nevarne pehode, bi potrebovalo na stotine milijard lir.

Benečkam v pomoč

Kraljica lagun, eno najbolj svojstvenih mest v Evropi, je zapisano počasnemu propadu. Morska voda in s soljo nasičeni zrak razjedajo zidove dragocenih palač. Njih temelji se ugrezajo v blatno morsko dno; številne beneške kanale je potrebno očistiti; skoro vso oporo celega mesta pa prenoviti. Vsa ta obnova zahteva ne milijone, ampak milijarde.

Evropski svet zunanjih ministrov v Strasburgu je priporočil, naj se zbirajo prispevki, da ne bo propadlo središče beneške kulture. V zahodnonemškem parlamentu so najprej razpravljali o tem priporočilu. Zunanji minister Schröder je v vladnem imenu izjavil, da bo Nemčija prva dala podporo za ohranitev beneških umetnin, toda poprej naj se naredita stvaren načrt in točen proračun vseh stroškov.

Zgodovinske retrospekcije

25. julij leta 1943 je zaokrenil italijansko notranjo in zunanjo politiko popolnoma v drugo smer. Iz skrajnega fašizma se je odprla pot v demokratično urejeno življenje, čeprav šele po mnogih žrtvah in potokih krvi.

25. julij velja za nekatere zgodovinarje kot prelomnica, kot odločilni dan v toku zgodovinskih dogajanj. V resnici pa je ta dan dozorel šele preko vztrajne in hrabre rezistence ali odpora italijanskih in tudi slovenskih ljudskih množic.

Ob letošnji obletnici, katero so v Italiji uradno še dovolj prepričljivo obhajali, so se mnogi politični pisatelji ustavili ob dveh osebnostih, po katerih zaslugi naj bi se bil zrušil Mussolinijev režim. Ta dva naj bi bila maršal Badoglio in bivši zunanji minister, predsednik fašistične zbornice, poslanik v Londonu Dino Grandi.

S tema dvema protagonistoma 25. julija, ko so izglasovali na nočni seji Velikega fašističnega sveta nezaupnico svojemu gospodarju Benitu Mussoliniju, se bavi tudi temeljiti zgodovinar sodobnosti Luigi Salvatorelli. Dogodki, ki so dosegli višek v nočni seji 25. julija, pravi, so potekali dvotirno. Na eni strani so imeli generali svoj načrt, da vržejo Mussolinija, po drugi strani so se pa pletle mreže fašističnih disidentov. Prve je vodil general Castellano, druge je pritegnil k sebi Dino Grandi. Oba načrta je izrabil, po zaslugi spretnega vodje Acquaroneja, ministra kraljevega dvora, omahljivi Viktor Emanuel III., ki se je vedno rad pobahal, da snuje »podrobno pripravo«. Spočetka je predel niti vsak zase.

V resnici pa niti ne iz idealne usmeritve. Pohod generalom, dvoru in disidentom ne ljubih in grobih odtenkov fašizma so skušali ustaviti vsak zase iz osebnih stremeljenj in koristi. Maršal Badoglio je začel svoj vzpon na Sabotinu. Nadaljeval ga je pod fašizmom s pohodom v Etiopijo, dokler ni dosegel vojvodskega grba, v katerega je zahteval, naj se mu vkleše Cezarjev izrek: Veni, vidi, vici (Prišel, videl, zmagal). Že ta zahteva precej osvetli njegov značaj. Ob Mussolinijevem vdoru proti Grčiji se je previdno umaknil v ozadje in je čakal ugodnega trenutka, ko ga je kralj postavil leta 1943 za vladnega načelnika. Njegovo cincajočo politiko pa označuje zadnji stavek v prvem proglasu: »La guerra continua...« Mož ni znal preceniti trenutka, da bi Italijo častno potegnili iz vojne.

Druga osebnost prve vrste v pripravi za udarec 25. julija je bil Grandi. Na površje so ga dvignili fašisti v Emiliji, za katerimi so stali kmetijski veleposestniki v strahu pred komunisti. Vso karijero je napravil v Mussolinijevi senci, od grofa do kraljevega

(Konec na 7. strani)

Šolska obvestila

Na državnem znanstvenem liceju s slovenskim učnim jezikom v Trstu, ki ima poleg razredov z znanstvenim učnim načrtom tudi popolne razrede s klasičnim učnim načrtom, traja vpisovanje za šolsko leto 1963-1964 vsak dan od 10. do 12. ure v tajništvo zavoda v ulici Lazzaretto vecchio 9/II. neprekinjeno do 25. septembra 1963.

Navodila o vpisovanju so razvidna na zavodovi oglasni deski.

Šole na Koroškem

Koroška deželna vlada je izdala statistični priročnik o šolstvu. Iz njega povzema, da je bilo lanske šolsko leto 98 jezikovno mešanih šol. Od leta 1955 dalje je staršem dovoljeno, da sami odločajo, ali pošljejo otroke v nemško ali v slovensko ali v dvojezično šolo. Poglejmo, kako se znajo te pravice posluževati.

Od 407 osnovnih šol jih je torej bilo 98 ali 24 odstotkov dvojezičnih. Od 48.818 osnovnošolskih učencev jih je obiskovalo slovenski pouk 978 ali dva odstotka.

Po posameznih jezikovno mešanih okrajih je pa slika sledeča. V celovškem okraju je 23 mešanih šol; tu se je priglasilo za pouk v materinščini 245 otrok od skupnega števila 8099 učencev. Na vsako šolo pride torej približno 10 otrok, ki žele tudi slovenski pouk. V okraju Beljak je 25 mešanih šol in 174 otrok priglašeni za slovenski pouk. V Velikovcu je 44 mešanih šol; od 4712 učencev so starši vpisali 558 otrok k slovenskemu pouku. Te številke bi bile seveda še dosti večje, če ne bi tajni in javni pritisk plašil starše. Povsod ista sloka!

FILMSKI FESTIVAL

V starorimski areni v Puli se je začel prejšnji petek deseti filmski festival. Od leta 1954 dalje so prikazali 124 domačih igranih filmov, 12 koprodukcijskih in 649 kratkometražnih. Filme je gledalo nad milijon ljudi. Pri posameznih predstavah so jih naštel tudi do 12.000. Tujce privablja na puljski festival zlasti globoko dojemljiv scenariji veličastne arene, ki se po pravici kosa z veronsko.

Za letošnjo filmsko revijo, ki bo predstavila predvsem igrane jugoslovanske filme, vlada tudi v tujini veliko zanimanje. Dokaz je že razprodaja vseh vstopnic.

Prispevek k zgodovinskemu gradivu

Zadnja številka (marec-april 1963) v Trstu izhajajoče revije »La porta orientale«, ki jo urejuje Federico Pagnacco, vsebuje zanimiv dokument, ki bo lahko, v kolikor je avtentičen — in o tem nimamo razloga dvomiti — služil kot zgodovinsko gradivo tudi slovenskim zgodovinarjem, ki se bodo ukvarjali z zgodovino svetovne vojne, kolikor se je odigravala na našem ozemlju. V mislih imam »memoriale« (spomenico), katero je poslal 20. decembra 1944 takratni tržaški prefekt Bruno Cocceani Mussoliniju kot vodji tako imenovane Salójske republike. Cocceani sam je dal zdaj svoj memoriale v objavo, prav z namenom, da bi služil kot zgodovinski vir in seveda, da bi poudaril, da je deloval takrat v službi Salójske republike le iz domoljubja.

V uvodu spomenice pravi, da se je položaj Trsta in tržaške pokrajine v zadnjih šestih mesecih, odkar je bil zadnjič v dvijektorju pri Mussoliniju, močno poslabšal »na vseh sektorjih in v vsakem pogledu«, nakar prikazuje položaj na raznih področjih javnega življenja.

Najprej govori o letalskih napadih na Trst, od katerih so bili najhujši 10. junija, 10. septembra, 23. oktobra in 7. decembra. Pravi, da so povzročili hvala Bogu malo človeških žrtev, ker je Trst v pogledu zaklonišče eno najbolj zavarovanih mest, pač pa da je ostalo nad 7.000 ljudi brez strehe.

V naslednjem poglavju govori o težkem stanju ljudi, ki so jih mobilizirale nemške oblasti v organizacijo Todt; da so gradili utrdbe na Krasu. Zato je prefekt poskrbel, da so izboljšali delavcem hrano preko ustanove E.C.A., za kar je šlo okrog 100.000 lir mesečno. Tudi škof Santin je protestiral v pismu visokemu komisarju proti nemškemu ravnanju z mobiliziranci za organizacijo Todt.

Še vedno posledice

Posledice atomskih bomb, katere so vrgli zavezniki na Hirošimo in Nagasaki, imajo še po 18. letih strahovite posledice na vseh živih bitjih. Ne računajoč stotisoče mrtvih takoj ob bombardiranju, so ugotovili, da umre še vsako leto na tisoče ljudi, ki so oboleli za radioaktivnim sevanjem. Še v prvi polovici letošnjega leta je umrlo v bolnišnici Hirošime 26 takih bolnikov. Rode se vedno tudi še otroci — spački, kar je spet posledica radioaktivnega sevanja.

Kljub temu strahovitemu zrcalu se državnik še vedno obotavljajo podpisati točno prepoved uporabe vsakršnega atomskega orožja.

ŽENSKSE SE UVELJAVLJAJO

V italijanskih parlamentarnih letopisih so prejšnji teden zabeležili veliko novost. Prvikrat je namreč predsedovala zbornični seji ženska. Predsednik Codacci-Pisanelli je bil namreč odsoten in namesto njega je vodila zasedanje podpredsednica Marija Liza Cinciari, ki pripada komunistični stranki. Seja je potekala — morda že zaradi olike — popolnoma gladko.

POSNETEK

Amerikanci imajo posebno bolezen, da še kar preveč radi posnemajo evropske znamenitosti. Na washingtonskem letališču so postavili precej točen posnetek slovne rimske fontane Trevi. Kot v Rimu, tako mečejo obiskovavci tudi v Washingtonu kovanice v vodnjakov bazen. Razlika je samo ta, da se tu nabere toliko dolarjev, da je uprava letališča odprla poseben račun pri finančnem ministrstvu. Nabrani denar iz ameriške »Fontane Trevi« bodo uporabili za dobrodelne namene.

V naslednjem poglavju govori o težavnem položaju šolstva, ker je bilo mnogo šol zasedenih po vojaških in drugih uradih. O slovenskem šolstvu ne govori. Potem govori o usodi arhivskega materiala o Postojnski jami. Za slovenskega zgodovinarja je važno tudi naslednje poglavje spomenice, v katerem govori o razmerah v pogledu javne varnosti. Zanimiva je trditev, da imajo »organizacije upornikov na tem področju daljne začetke in partizanska gibanja, ki so nastala po razpadu kraljeve vojske, so se vsadila na tradicionalne iredentistične nemire »alogenih elementov«. Precej slabo se izraža o Posebnem policijskem inspektoratu za Julijsko Benečijo, češ da so v njem predkaznovani ljudje in da je na najslabšem glasu med prebivalstvom (gre za Colottijevo bando!). Pravi, da je prišel do grenkega zaključka, da motijo javni red prav številne policije: italijanska, nemška in »slava«.

Potem se pritožuje v naslednjem poglavju o vmešavanju nemških oblasti v mestno upravo, pri čemer se ne ozirajo na italijanske zakone, saj so dovolile v mestu celo igralnico (!). Prefekt je predložil proti temu živ protest.

Zanimivo je poglavje »Politika do Slovencev«. Pravi, da skušajo Nemci dobiti na svojo stran kar največ Slovencev (morda z množičnim obešanjem, kot v ulici Ghega, op. ured.). Slovenci se vedno bolj naseljujejo v mestu, celo iz ljubljanske pokrajine, in Nemci jim gredo pri tem na roko. Polkovnik Kokaj (Kokalj?), poveljnik domobrancev, je bil ponovno pri njem ter zahteval, da se čimprej ustanovi v Trstu določeno število slovenskih osnovnih šol in srednja šola z osmimi raz-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Tržaškega

VZORNA SOLIDARNOST

Komaj so radio in časopisi razširili vest o strahotnem potresu v Skopju, so se naši ljudje začeli spraševati, kako bi lahko po svojih močeh pomagali in prispevali za žrtve velike naravne nesreče. Med našimi rojaki je organizirala široko akcijo za nabiranje prispevkov SKGZ, ki je v nekaj dneh zbrala že precejšnjo vsoto denarja. Prvo pomoč so v sosednjo državo odpeljali uredniki in tehniki tukajšnje radijske postaje, ki so med prvimi dospeli na kraj nesreče. Odlikoval se je tudi tržaški Rdeči križ, ki je brž pozval meščane, naj darujejo kri, zdravniške potrebščine, zdravila itd.

Predsednik pokrajine dr. Delise je sporočil jugoslovanskim oblastem, da je pokrajina pripravljena sprejeti v oskrbo skupino otrok sirot iz Skopja. Ni treba niti omenjati drugih številnih oseb, ki so na razne načine izkazali svojo solidarnost — hudo prizadetemu prebivavstvu Makedonije, tako da lahko rečemo, da je naše mesto prednjačilo v akciji za hitro pomoč potresencem in s tem dokazalo, da v uri nesreče ne obstojajo med državami in narodi meje, temveč da so vsi ljudje bratje.

BRZOJAVKA SVETA SSL

Svet Skupne slovenske liste je poslal preteklo soboto jugoslovanskemu generalnemu konzulu v Trstu dr. Janhubi brzojavko, v kateri je izrekel v imenu Slovencev v Italiji globoko sožalje ob strašni nesreči, ki je prizadela Skopje, makedonski narod in vso Jugoslavijo. Svet je zaprosil generalnega konzula, naj prizadetim sporoči izraze globokega in iskrenega sožalja.

POZIV SLOKADA IN SDD

Slovensko karitativno društvo (Slokad) in Slovensko dobrodelfno društvo (SDD) v Trstu pozivata vse Slovence na Tržaškem in Goriškem, naj darujejo denarne prispevke ter oblačila za prebivavce Skopja, ki jih je pretekli teden tako hudo prizadel potres.

Prispevke sprejemajo slovenski dušni pastirji, na sedežu Slokada v ul. Ronco 14 ter na sedežu SDD v ul. Machiavelli 22 od 10. do 12. in od 17. do 19. ure.

Prispevek k zgodovinskemu gradivu

(Nadaljevanje s 3. strani)

redi. Prefekt mu je seveda odgovoril, »kot je bila njegova dolžnost«, da to ni mogoče v čisto italijanskem mestu. Proti temu sta imela na zborovanju na prefekturi govora on in župan. Kljub temu je slišati v mestu na ulicah, v tramvajih in v javnih lokalih vedno več slovenskega govorenja, v prodaji so slovenski listi (brez dovoljenja italijanskih oblasti), delujejo slovenske zasebne šole, kar vzbuja zaskrbljenost meščanov. Vendar se mu zdi, da so v zadnjem času Nemci postali ustrežljivejši do Italijanov. Med drugim so odstranili iz mesta »domobranci«.

V naslednjih poglavjih govori o fašistični partiji in »republikanski Italiji«, kot sta se odražali v Trstu. Zanimivo je, da so vladali spori med prefektom in tržaško fašistično frakcijo, tako da je dal prefekt celo zapleniti njeno glasilo »Italia Republican«, ker je vodilo škandalistično gonjo proti raznim mestnim upravnim organom.

V spomenici se omenja tudi obnašanje duhovščine. Tisti odstavek v njej se glasi: »Vse pohvalje pa je vredno (v nasprotju s politiko tržaškega

SLOVENSKE DUŠNE PASTIRJI v Trstu so sklenili, da bodo miloščino, ki jo bodo prihodnjo nedeljo nabrali pri sv. mašah, oddali za pomoč žrtvam potresa v Skopju.

PRISPEVEK ROMARJEV

Tržaški in goriški romarji iz Marijinega Celja v Avstriji so zbrali za potresence v Skopju 280 tisoč lir.

Nabrežina:

SEJA OBCINSKEGA SVETA

Na ponedeljkovi redni seji devinsko-nabrežinskega občinskega sveta se je župan spomnil strahotnega potresa, ki je prejšnji teden prizadel Skopje, ter perdlagal, naj občinski svet v imenu vsega prebivavstva občine pošlje jugoslovanskemu generalnemu konzulu v Trstu brzojavko z izrazi globokega sožalja in solidarnosti s prebivavstvom makedonske prestolnice. Županov predlog je bil sprejet soglasno.

Svet je nadalje pozval občane, naj po svojih močeh prispevajo za potresence. Občinska uprava je v ta namen določila prispevek 50 tisoč lir. Prispevki se sprejemajo tudi na županstvu ter pri izterjevalnici v Sesljanu (pri Tržaški hranilnici).

Odbornik Josip Terčon je zatem poročal o pravilniku, ki bo urejeval oglasno službo. Ko je bil pravilnik odobren, je svet sklenil, naj se razpiše licitacija, katere se lahko udeležijo podjetja, ki se bavijo s to dejavnostjo.

Po krajši razpravi je bilo sklenjeno, naj se najnižja obdavčljiva vsota pri družinskih davkih za neposredne obdelovalce zemlje, spolovinarje in obrtnike zniža s prihodnjim letom za 25 odstotkov. Najmanjša obdavčljiva vsota je doslej znašala 300 tisoč lir.

O tujskem prometu

Nekateri svetovavci so se nato zanimali, kako letos poteka turistična dejavnost v občini. Slišali so namreč, da je letos manj turistov kot lani, česar naj bi bile v prvi vrsti prsti krive pretirane cene po nekaterih gostinskih obratih. Prisotni predstavnik turistične ustanove je pojasnil, da iz statičnih podatkov ne izhaja, da je letos

fašija, op. ured.) zadržanje italijanske duhovščine, ki se je kompaktno postavila ob škofa, katerega ponosno »fiero« čustvo italijanstva in katerega bratska skrb na žrtve vojnega stanja sta si že večkrat našla velikodušen izraz v dejanjih, polnih močatega poguma. Vzglede msgr. Santina vzbujajo tako občudovanje vsega meščanstva in ga napravljajo za eno najbolj popularnih ljudi v Trstu. Tudi prefektura ne more drugače, kakor da ga pohvali. On je vedno in srčno pomagal pri njenem delovanju za rešitev italijanstva. Isto je treba reči o katoliškem listu v mestu »La vita nuova«, ki ga on navdihuje.

Končno se prefekt pritožuje celo nad »Piccolom«, češ da je »nezanimiv« in blede, zaradi svojega Nemcem preuslužnega pisanja, za kar krivi prefekt med drugim njegovega od Nemcev postavljenega glavnega urednika prof. Rodolfa Maucija. V zadnjih odstavkih toži nad odrezanostjo Trsta od Italije v mnogih pogledih, celo kar zadeva tisk in radio. Hoče, da bi Mussolini dosegel, da bi se italijanske (Salójske) čete vrnile v Trst, kjer ni videti italijanskega vojaka, ampak samo nemške vojake, tako da ima človek vtis, kot da je v kakem nemškem mestu.

manj gostov kot prejšnja leta. Opozoril je, da se je v letošnji sezoni povečalo število turističnih objektov, zlasti sob, zaradi česar se morda na zunaj zdi, da je število gostov manjše. Zanikal je tudi, da bi bile cene pretirane.

Isti predstavnik je nato poročal o akciji za zatiranje komarjev in drugega mrčesa, ki tudi škoduje razvoju turističnega prometa. Dejal je, da so posebne skupine delavcev začele škropiti s primernim sredstvom vse tiste predele v Štivanu ter Devinu, kjer je največ tega mrčesa.

Na tajni seji so nato svetovavci razpravljali o prodaji občinskih zemljišč zasebni kom.

POVISANJE

Iz Vatikana je prišlo sporočilo, da je papeč povišal tržaškega škofa msgr. Santina v nadškofa zaradi njegovih posebnih zaslug. Podeljena čast pa velja samo za njegovo osebo in ni torej tržaška škofija postala nadškofija kot na primer ljubljanska.

Tržaške oblasti pripravljajo na čast nadškofu Santinu veliko slavje, ki ga bodo obhajali 3. novembra na god sv. Justa, tržaškega patrona.

Dr. VRTOVEC JOŽE (Jr.)

SPECIALIST

za ustne in zobne bolezni

ASISTENT

NA ZOBOZDRAVNIŠKI

UNIVERZITETNI KLINIKI V PADOVI

Trst, Ul. Mercadante 1/I.

Vogal Ul. Carducci, Ul. Milano

Tel. 68-349

Beneška Slovenija

ŠLENART

V nedeljo dne 21. julija smo obhajali v naši farni cerkvi izredno slovesnost. Gospod Jožef Kjačić, brat pokojnega msgr. dr. Boža Kjačića je obhajal petdesetletnico svojega mašništva. Jubilant je sedaj župnik v Kozici, kjer so njegovi farani že proslavili visoko obletnico.

Srebrnomašnega jubileja smo pa želeli biti deležni tudi mi, njegovi rojaki. Gospod Kjačić je namreč doma iz naše podružnice Dolenje Mjerse.

Pomembnega jubileja se je v cerkvi udeležila velika množica ljudstva iz vseh sosednih krajev. Okrog svojega sobrata se je zbrala tudi vsa duhovščina našega dekana; prisoten je bil tudi starosta naše nadškofije čedadski kanonik msgr. Janez Petričič, ki ima že 93 let! Tako lepe slovesnosti že dolgo nismo čakali. Gospodu jubilanu pa želijo vsi verniki in sobratje še na mnoga leta!

TRBIŽ

Turistična sezona je tudi pri nas v popolnem razmahu. Po vsej okolici je nastajenih tudi dosti počitniških kolonij, za katere skrbijo različne ustanove.

Po navadi poteka v teh kolonijah vse v najlepšem redu. Včasih se pa le pripeti kaj nenavadnega. Tak slučaj se je zgodil prejšnji teden v koloniji Italijanske mla-

ZOPET STAVKA

Upanje, da se bodo tkalci v Podgori in v Ronkah pogodili z lastnikom tovarne, je spet splavalo po Soči. Sindikalni zastopniki so se v petek razgovarjali z zastopniki lastništva v Rimu na ministrstvu za delo. Do končnega sporazuma pa le ni prišlo.

Vodstvo treh sindikatov je zatorej sklenilo, da se zopet prične s stavko. V torek so delavci stavkali po poldrugo uro v vsaki izmeni. Za jutri je pa določena splošna stavka vseh delavcev goriške pokrajine, in sicer od 15. do 17. ure. Med stavko so skličana tudi zborovanja, na katerih bodo sindikalisti razložili prebivavstvu, kako so pogajanja za ureditev mezdnega gibanja potekala in na koga pade glavna krivda, za neurejene odnose med delavstvom in gospodarjem, ki nudi le malenkostne izboljšave.

Nekaj upanja, da se bo zadeva vendarle uredila, se je pokazalo v torek. Prišlo je do sporazuma za delavce v oddelku »Fiocco«. Na prefekturi so delavski zastopniki in ravnatelj tovarne Monolo podpisali pogodbo na podlagi katere se poviša plača za 13 lir na uro. Nagrada za proizvodnjo se pa zviša od 30 na 45.000 lir. Poleg tega so dovoljene še nekatere olajšave glede posojil za delavce. Včeraj zjutraj se je odpeljal predsednik pokrajine v Milan, da bi posredoval pri tovarnarju Tognelli tudi za ostalo delavstvo.

VRH

Ceste in vodovod, dohodi in voda, to je stara kraška pesem že iz davnih rodov. Za tiste čase je bilo še nekam razumljivo, če je bil Kras brez vode in v prahu, danes bi pa ne smelo več biti tako.

Vrh je še vedno ob strani sveta, pravza-

- Hanaška dolina

dine, ki se je utaborila v Trbižu. V koloniji je bila uslužbena tudi 20-letna Loredana Zanolla iz Trsta. Dekle je dobilo pred desetimi dnevi dva dni dopusta za obisk staršev. Iz Trsta je sicer odpotovala v Trbiž, na svojem mestu pa se ni več zglasila. Nekateri meščani so jo videli na postaji, ko je pregledovala železniški urnik, seveda ni nihče polagal važnosti na to.

Starši in znanci so iskali zgubljeno Loredano tudi po radiu. V družini pravijo, da je bilo dekle včasih zelo čudno in je tudi zgubljalo prisebnost. Včeraj so jo pa vendarle našli, ko je taval po Vidmu.

Iz Slovenije:**NENADNA SMRT**

Iz Knežaka so poslali žalostno sporočilo, da je na nagloma umrl duhovni svetnik in dekan Janez Kalan. Njegova smrt je prav nenavadna, umrl je takorekoč sredi dela. Pridigal je na zlatomašnem slavju sobrata Kovačiča, sredi govora se je zrušil na tla. Vsa fara je zajokala za dobrim pastirjem.

Pokojni gospod je bil doma iz Škofje Loke, kjer se je rodil leta 1894. Služboval je večinoma po Notranjskem, kjer je razvil izredno delavnost. Po prvi svetovni vojni je odlično posegel v kulturno snovanje primorskih Slovencev. Bil je tudi med soustanovitelji Kat. tiskovnega društva. Bog mu bodi večni plačnik!

prav nad njim. Zato pa menda tudi imamo tako slabo cesto v vas kot nikjer v soseščini. Asfaltirane ceste vodijo v naši bližini. Komu bo pa prišlo na misel, da bi asfalt potegnil še do nas? Za dva kilometra razdalje ali še manj bi šlo.

Nekaj podobnega je tudi z vodovodom. Glavno cev so sicer že položili. Manjkajo pa še odcepki vodovodne mreže v posamezne dele vasi in v poedine hiše. Menda bo imel Vrh še eno prvenstvo, namreč, da bo kot zadnja vas na Primorskem dobil vodo v stanovanja. Prav zares, atomska doba je segla morda komaj do Sovodenj.

STROGE KOMISIJE?

Po vsem mestu, zlasti v prizadetih družinah, se govori o izidu matur na italijanskem znanstvenem liceju. K izpitu se je prijavilo 53 kandidatov; med temi je bilo 9 privatistov. Od vseh dijakov jih je izdelalo samo 7; 24 jih je padlo, 22 jih pa ima popravne izpite. Študentje, pa tudi drugi pravijo, da je bil pravi »cerberus« pri izpiti izpraševavec za matematiko in fiziko. Baj je ta profesor, ki je doma iz južnih krajev, zagrozil že ob začetku izpitov, da bo zelo strog.

Družine kandidatov, pa tudi nekateri profesorji zahtevajo, naj pride ministrski nadzornik pregledat, ali je bilo pri izpiti vse v redu. Pravijo, da tako poraznih uspehov na Goriških italijanskih srednjih šolah še ne pomnijo.

Nekaj podobnega se je zgodilo tudi na znanstvenem liceju v Trziču. Matur so položili s povoljnim uspehom samo trije kandidati; 16 jih je že v poletnem roku zavrženih. Popravne izpite, skoraj vsi iz matematike, bo pa moralo polagati jeseni 14 dijakov.

Uspeh matur na slovenskih šolah so v primeri s temi več kot dobri. Ob razmišljanju zgornjih števil se nikakor ne moremo strinjati z dopisom tržaškega profesorja v »Kat. glasu«, ki ocenjuje slovensko nižjo šolo v Gorici. Tu seveda ne gre še za mature, a dopisnik stavi šolo v Gorici v tako slabo luč, kakor da bi hotel reči, da so profesorji in vodstvo krivi slabih uspehov. Sam pojasnjuje, da je od 73 učencev v dveh prvih in v dveh drugih razredih padlo 23 dijakov.

To je le ena tretjina, in sicer v razredih, kjer se učenci šele preresetajo. Na italijanskih šolah, in to celo pri maturah, jih pa pade skoraj polovica. Torej so tudi tam profesorji in šola za nič?

Nihče pa seveda ne bo odklanjal nasvetov in pobud za izboljšanje našega šolstva, a ti ne smejo izvirati iz kakega »kampa-nilizma« ali iz postranskih razlogov.

RUPA

V naši mali vasi smo imeli, oziroma bomo imeli dva razveseljiva dogodka, namreč poroke. Razveseljivo je to dejstvo zato, ker bosta zopet dve družini utrdili naša domača ognjišča.

Dne 27. julija se je poročil naš domačin Danijel Ferlat. Nevesta Ana Juhart je pa

Iz Goriške

doma iz Senčurja pri Kranju. Novoporočencema izrekamo vsi vaščani iskrena voščila z željo, da bi se pav prijetno počutila med nami! Po stari navadi je pri poslovični »fantovščini« lepo donela tudi naša pesem.

V soboto 3. avgusta bomo pa pričeli pri podobnem slavju. V domači cerkvi si bosta obljubila večno zvestobo domačinka Lojzka Durcik in Valentin Devetak, ki je doma iz sosednih Gabrij. Ženin je priden delavec v sovodenjski tkalnici. Nevesta pa izhaja iz ugledne rupenske družine. Mlademu paru voščimo obilo božjega blagoslova in sreče na novi življenjski poti!

GORISKI GOLOBČKI

Vsi trije glavni goriški trgi: Koren, Travnik in Stolni trg so tako polni golobčkov, da jih je kar več kot na Markovem trgu v Benetkah. Nekateri meščani prav radi gledajo, kako se ljubke živalice spreletujejo in brez strahu motovilijo kar med nogami pešcev.

V torek so golobji prijatelji mobilizirali kar gasilce. Golobček se je usedel na okno vogalne hiše v ulici Morelli. Mahal je s perutnicami, a ni mogel odleteti. Ko so prišli gasilci z lestvami, so pobrali živalico, a že mrtvo.

Društvo za varstvo živali se je pozanimalo za golobjo smrt, zlasti zato, ker je zadnje dneve poginilo že na stotine golobov. Mestni zdravstveni urad je objavil, naj se nihče ne dotika mrtvih živalic, da se ne okuži. Med golobi se je na veliko veselje njih sovražnikov pojavila kužna bolezen. Po mnenju drugih je pa kdo natrosil po trgih zastrupljeno zrnje, da bi čimprej zginila golobja zalega. Med goriškimi meščani kaže, da se bo v teh pasjih dneh razvila prava golobja vojna.

TRZIČ

V živahnem industrijskem mestu bi pač malokdo pričakoval, da se bodo našle tudi stare geološke izkopenine. Posebno še zato, ker je povsod okoli Trziča le naplavljen svet. Te dni so pa pri kopanju za temelje novih zgradb prišle na dan čudne stvari. V globini nekaj metrov so delavci odkrili popolnoma dobro ohranjena debla velikanskih dreves. Geološki strokovnjak D'Ambrosi iz Trsta je ugotovil, da so to debla dreves iz ledeniške dobe. V tedaj na globoko zmrznjenih plasteh se je les ohranil kot v ledenici.

Ti ostanki bi torej dokazovali, da so pred davnimi tisočletji segali ledeniki do trziškega zaliva.

No, to je tudi majhna tolažba v sedanjih pasjih dneh.

PEČ

Pred desetimi dnevi smo pokopali sosedo Jožeta Petejana, po domače Pepita Lahovega. Rajni je bil več časa bolan. V svojem življenju se je sosed Jože precej trudil za majhni kmetiji, vendar je dobro vzgojil precejšnjo družino. Bog mu daj v miru počivati, družini izreka vsa soseska svoje sožalje.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

3x slovenskega tiska

SEDMA STEVILKA »SODOBNOSTI«

Juljska številka ljubljanske revije »Sodobnost« prinaša na uvodnem mestu razpravo Dušana Pirjevca »Ivan Cankar in simbolizem«. Iz razprave je razvidno, da je bil Ivan Cankar močno pritegnjen v simbolistično občutje, ki je vladalo v delu evropske literature okrog začetka tega stoletja oziroma že ob koncu prejšnjega stoletja. Pirjavec dokazuje to na primerih Cankarjevega stila in vsebine njegovih del.

V tej številki sodobnosti najdemo dve lepi pesmi Jožeta Udoviča »Sam pod oblaki« in »Ista suha svetloba«. Beno Zupančič je objavil nekaj kratkih novel s sodobno tematiko. V nekaterih je precej dobro izrazil vzdušje današnjega življenja v Ljubljani, pri čemer posega samo v okolje malih, anonimnih ljudi. V nekaterih pa najdemo tudi precej izumetničenosti, psihološke šibkosti in čudne literarne efektnosti, ki je na žalost značilna za mnoge pisatelje mlade in srednje generacije v Sloveniji. Imamo občutek, kot da bi se nekako cinično norčevali iz svojih oseb in iz bravcev. Kljub naturalističnemu slogu je to že skoraj neka moderen romantični realizem, ki išče samo čudaške, bolj ali manj abnormalne tipe v družbi, daljne potomce Desetega brata in Krjavlja. Svetlana Makarovič je prispevala prikupno majhno novelico o enem dnevu v življenju dekleta.

Tudi v eseističnem delu revije najdemo nekaj zanimivih prispevkov. Pod zaglavjem »Problemi sodobne družbe« je objavil Jan Makarovič konec svoje razprave o izkoriščanju intelektualnih potencialov mladine v Jugoslaviji in zlasti v Sloveniji. V razpravi najdemo naravnost senzacionalne trditve, ki pa jih avtor dokazuje. Na primer, da imajo v Sloveniji brezposelne ekonomiste, po drugi strani pa 85% podjetij nima niti enega ekonomista, ali da je med vodilnim osebjem jugoslovanskih podjetij, skupno 27.000 oseb, samo nekaj nad 6.000 ljudi, ki imajo popolno srednješolsko ali višjo izobrazbo, nad 10.000 pa jih nima niti popolne osnovne šole. Pri tem pa je v Jugoslaviji nad 200.000 ljudi z visokošolsko in popolno srednješolsko izobrazbo. Avtor poudarja, da so največje bogastvo vendar le ljudje in da bi morali na to misliti tudi pri investicijah za izobrazbo.

Aleksander Colnik objavlja ironične zapiske s festivala jugoslovanskih gledališč v Novem Sadu, kjer si je privoščil zlasti kult Miroslava Krleža. Andrej Tušek piše o pokojnem pisatelju in pesniku Ivanu Campi. Drago Segar se pritožuje, da slovenski dnevni tisk sploh ne poroča več o kulturnih revijah. Sprašuje se, kaj je temu vzrok.

SOVENSKI TISK V SVETU

V Avstraliji izdajajo tamkajšnji Slovenci svoje glasilo pod naslovom »Slovenski vestnik«, ki izhaja mesečno na desetih straneh. Na prvi in drugi strani prinaša politična in druga zanimiva poročila iz vsega sveta. Na tretji strani novice iz domovine, na četrti strani pisma uredništvu. Na peti strani najdemo poročila iz življenja slovenskih izseljencev v Avstraliji. Tako na primer poroča zadnja številka Slovenskega vestnika, ki je prispel v Trst, o družabnem večeru Slovenskega vestnika, na katerem so volili tudi »Miss Slovenski vestnik«, za katero je bila izvoljena Anica Novak, ki stanuje v kraju Geelong. Na isti in naslednji strani Slovenskega vestnika je objavljen tudi podlistek. Šesta stran je namenjena kulturi. Prinaša največ novice iz slovenskega kulturnega življenja v domovini, pa tudi izvirne pesmi znanega pesnika Humberta Pribaca, ki živi v Avstraliji. Sedma stran prinaša drobne vesti iz vsega sveta, osma stran pa je prihranjena za rubriko »Življenje med nami«, ki prinaša poročila iz slovenskega družabnega življenja, in pa za rubriko »Otroci pišejo«. Deveta stran prinaša filmske vesti in razne druge drobnarije za gospodinje ter kozmetične nasvete, pa tudi humoristično rubriko, medtem ko je zadnja stran prihranjena za športne novice. Iz nje je razvidno, da se slovenski izseljenci v Avstraliji zelo zanimajo za šport, še bolj pa hrvaški izseljenci, ki imajo celo svoj nogometni klub »Croatia«, ki igra v nogometni ligi države Viktorija ter se kar dobro uveljavlja, saj je na sredni lestevici. Slovenci pa držijo največ s športnim klubom Just, ki je na drugem mestu v lestevici in v

katerem igrajo tudi nekateri Slovenci, na primer Ivan Pikel.

Avstralski Slovenci pa izdajajo tudi svojo revijo pod naslovom »Misli«. Zadnja junjska številka, ki nam je prišla v roke, obsega 32 strani ter je precej pestro urejena. Ima tudi posluh za aktualnosti. V njej najdemo prispevek »Otroci novih priseljencev in Avstralija«, poročila o kulturni aktivnosti med avstralskimi Slovenci, razne pesmi, delno ponatis iz zbirki znanih slovenskih pesnikov, članke o šolstvu, o Baragi, o Slomšku, kulturna poročila iz domovine, delno pa tudi politično-zgodovinske članke, ki se nanašajo na bližnjo slovensko preteklost.

Za tiste, ki jih zanima tisk Slovencev v Avstraliji ali ki hočejo biti bolj poučeni o tem, kako žive njihovi izseljeni svojci na peti celini, navajamo naslova obeh listov: »Slovenski Vestnik« (Slovene Messenger), 483 Melbourne Rd., Newport, Vic. in »Misli«, P.O. Box 136, Double Bay, Sydney.

SLOVENSKA REVIJA ZA JAMARJE

Izšla je prva številka glasila slovenskega društva za raziskovanje jam. Glasilo ima naslov »Novice« in je namenjeno jamarskim klubom po vsej Sloveniji. Prinašala jim bo novice s področja jamarstva, to je raziskovanja podzemeljskih jam, obravnavalo vprašanja in poljudno-znanstvene probleme ter jih organizacijsko povezovalo. Prva številka prinaša med drugim obvestila o zboru jamarjev v Rakovem Škocjanu, članek o tistih jamah v Sloveniji, ki so turistično najbolj privlačne, in še marsikaj drugega. Prihodnja številka »Novice« bo izšla jeseni.

SPORI MED ČESKIMI IN SLOVASKIMI KOMUNISTI

V komunistični partiji Češkoslovaške se nadaljuje notranji boji, pri čemer pritiskajo zlasti češki in slovaški književniki za novo kulturno smer. V maju izvoljeni centralni odbor Zveze češkoslovaških književnikov je imenoval te dni predsedstvo, v katerem imajo tako imenovani revizionisti jasno večino. V resoluciji predlagajo »nove ukrepe za razvoj doseženih pridobitev«, kar pomeni stvarno reformo javnega življenja.

V obeh glasilih Zveze književnikov, v praškem obzorniku »Literarny Noviny« in v bratislavskem obzorniku »Kulturny Život« se nadaljuje propaganda proti stalinovskemu kulturnemu papežu in bivšemu prosvetnemu ministru Ladislavu Stollu. Tega so na kongresu književnikov prisilili k samokritiki, vendar je bila večina mnenja, da je bila

ta nezadostna. Se večje ogorčenje je pa zavladalo »pričo tega, da Stoll ni odložil svojih funkcij, ampak se dal vnovič imenovati za predsednika »Komiteja socialistične kulture« in za podpredsednika Akademije znanosti.

Pisatelj Jiri Brabec je nato v »Literarnih Novinah« ostro napadel Stolla, za katerega sta se pa potegnili partijski ideolog in Akademija znanosti Novo izvoljeno predsedstvo Zveze književnikov je pa sedaj zavrnilo stališče Akademije znanosti kot »nezdružljivo z leninističnim pojmovanjem tovariške marksistične diskusije« s pripombo, da gre pri tem za poskus rešitve spora z uradnimi predpisi.

Slovaška revija »Kulturni Život« se v svoji zadnji številki protivi odpustu nekomunističnega časnika Romana Kaliskyja, ki je objavil članek, v katerem je opisoval težave nekega slovaškega podjetja, hkrati pa namignil, da praške centralne oblasti protežirajo enako podjetje na Češkem. Državni predsednik Novotny je sam osebno napadel Kaliskyja in ga obdolžil, da poskuša zabiti klin med češki in slovaški delovni razred.

Revija »Kulturni Život« je posvetila tej zadevi celo stran in pozvala bralce, naj si sami ustvarijo sodbo.

Umril je Milan Skrbinšek

Prejšnji teden je umrl v Ljubljani znani slovenski gledališki igralec Milan Skrbinšek. Star je bil 77 let. Pokopali so ga na Zalah.

Milan Skrbinšek je študiral gledališko umetnost na Dunaju pri vrhovih tedanjega nemškega in avstrijskega gledališča, kot so bili Hainz, Schildkraut in Bassermann. Med njegovimi učitelji pa je bila tudi Eleonora Duse. Prvič je javno nastopil leta 1909. Izoblikoval je nad 400 karakternih gledaliških likov v tujih in domačih dramah, zlasti Shakespearejevih in Cankarjevih. V poznejših letih pa se je odločil tudi za režiranje in zrežiral okrog 150 del. Veljal je za najboljšega režiserja Cankarjevih dram. Posebne zasluge si je pridobil tudi za slovensko tržaško gledališče v letih 1918 in 1919. Vzgojil je veliko število slovenskih igravcev in režiserjev ter bil tudi pomemben gledališki publicist. Prevedel je nad petdeset odrskih del in se tudi sam uveljavljal kot dramski avtor, zlasti z igrami za otroke in z dramatisacijami. Počeval je tudi na igravski akademiji.

Arheološke najdbe v Ljubljani

Slovenski arheologi so odkopali ob Veselovi ulici v Ljubljani zidove rimske stanovanjske zgradbe, tako imenovane »insule XXVIII«. Med razvalinami so doslej našli razstreseno zbirko 40 bronastih kovancev in 30 koščenih igel. Razen tega so našli na istem prostoru še več fragmentov glinaste keramike in mnogo kock razbitega mozaika.

Ljubljanske arheološke zbirke iz rimske dobe so se v zadnjem času izredno obogatile, saj so našli ostanke, ki v marsičem dopolnjujejo dosedanje znanje o nekdanji keltski in rimski Emoni. Med drugim so odkrili ene izmed mestnih vrat nekdanje Emone.

Proslava sv. Cirila in Metoda v Kanadi

Svetovnim proslavam 1100-letnice prihoda svetih bratov Cirila in Metoda med Slovence so se pridružili tudi v Kanadi živeči Slovenci z osrednjo proslavo v Torontu 7. julija. Proslava je bila v okviru slovenskega katoliškega dne na slovenskem letovišču v okolici Toronta. Bila je edinstvena manifestacija Ciril-Methodove ideje: v smislu okrožnice sv. očeta Janeza XXIII. slovanskim narodom. Ob tej priliki se je zbralo preko 2000 Slovencev iz Toronta ter iz drugih krajev prostrane Kanade kot iz Montreala, Ottawe, Hamiltona, Londona, rudarji iz Val D'Or, Sudburija, Timmins itd. Res, pisana družba Slovencev od Triglava do Kolpe in od Lendave do Soče.

Prireditev je bila celodnevna. Dopoldne je bila sv. maša z nagovorom, popoldan pa izredno lepa in izvirna kulturna prireditev, na kakršno v slovenski »tujini« sila redko naletimo, ali pa soloh ne. Spored ni bil ravno dolg, pač pa izredno učinkovit in bogat. Prireditev je odprl otroški zbor slovenskih šol, preko sto grl, in je ubrano zapel triglasno Försterjevo »Slovanskima blagovestnikoma«. Izvajanje pod vodstvom g. Toneta Zrneca je bilo brezhibno in glasovno učinkovito. Sledil je nastop mešanega zbora pod vodstvom g. Sodje, ki je zapel tri najstarejše liturgične pesmi v staroslovensčini. Izvajanje je bilo dovršeno, posebno

pesem »Blagoslovi...« naprepičljivejša. Sledil je dramski prizor »Sveta brata pri knezu Koclju«, katerega je nalašč za to jubilejno proslavo napisal dr. Metod Turnšek. Na pozorišču so se pojavili sami mladi igralci, ki so ob spretni režiji g. V. Čekute bili kos svojih nalogi. Prizor je pisan v verzih, ki teko gladko in so vsebinsko bogati, jezikovno pa sveži in prepričljivi. Primerno bi bilo delo objaviti v kakšni reviji. Točka, ki je na mah osvojila prisotne, je bil nastop šole Marije Pomagaj. Rajali so Dvorčakov Slovanski ples št. 2 v slovenskih narodnih nošah. Plesali so šest motivov, tehnično in smiselno dovršene. Izvajanje je zahtevalo od mladih pesavcev precejšnjo mero izvežbanosti in muzikalne nadarjenosti. Slovenska šola je to pot ponovno dokazala, kakšnemu namenu služi, in to v najvišji meri. Sledili so še govor in dve točki folklornega značaja.

Tako so Slovenci dostojno proslavili svoja blagovestnika in se ob tej priložnosti resneje seznanili z neprecenljivo idejo in nalogo, katero sta nam Slovincem zadala sv. Ciril in Metod in katera je danes aktualnejša kot pred tisoč leti. Upati je, da ni bilo to slavje samo praznično razpoloženje tistega dne, marveč mejnik novi dejavnosti Slovencev v tujini v smislu miru in prave krščanske ljubezni. Za to naj gre zahvala slovenskim lazaristom v Torontu.

GOSPODARSTVO

Vinska razstava in ocenjevanje vin v Števerjanu

V dneh od 20. do 22. julija je bil v Števerjanu Prvi kmečki tabor. Poskrbljeno je bilo za pouk, zabavo in želodec. Spoznal si lahko par sort — kultivarjev v tem času zorečih in priporočljivih breskev, ogledal si si lahko razstavo različnih kmečkih strojev, ki so primerni za mehanizacijo kmečkega dela, pokušal si lahko celo vrsto prekrasnih domačih vin, k njim prigriznil domačega kruha in tudi na ražnju pečene ga petelinčka. Kdor se kaj razume na umetnost, je lahko obiskal slikarsko razstavo umetnika Košiča.

Razstavljenih vin je bilo 17, in sicer po ena rebula, en rizling in en pinot, 3 merloti, 4 malvazije in 7 tokajcev. Pri točilni mizi so obiskovalci pridno segali po vseh, a najbolj priljubljen je bil merlot. Ljudje so pravili, da je kot kri in nekdo je izjavil, da bi ga lahko vbrizgnili v žile. Posebna komisija pod predsedstvom inž. Josipa Rustje je vzela po 2 vzorca od vseh 17 razstavljenih vin v nadaljnje podrobno ocenjevanje, ki je bilo izvedeno 25. julija.

Pri uvodu v ocenjevanje je bilo določeno, da ima vsak ocenjevalec na razpolago 10 točk za vsak vzorec, katerega torej lahko reduje z 0 do 10. Za oceno se seštejejo redi vseh članov komisije — 5 po številu, ker je eden obolel — in se vsota deli s številom ocenjevalcev, torej s 5. Predsednik je svetoval, naj vsakdo upošteva pri ocenjevanju barvo, čistost, duh, okus in zaokroženost ali prijetnost vina. Vsak ocenjevalec se lahko drži tudi drugih smernic, a če bi bilo potrebno, mora znati utemeljiti red, ki ga je dal posameznemu vzorcu vina.

Zgodovinske retrospekcije

(Nadaljevanje s 3. strani)

bratranca, ko je bil odlikovan z ovratnikom sv. Anuncijate. Ves ta čas pa ni niti enkrat dvignil glasu proti svojemu gospodarju. Šele ko je videl, da je vojna izgubljena, je fašist prve ure udaril po Mussoliniju, a ne da se ustavi fašizem kot ideja, marveč zato, da se vsedejo v vladne naslonjače on in njegovi privrženci.

Politično-zgodovinsko vzeto, tako presoja Salvatorelli, sta se 25. julija izvršila dva državna udara: eden od strani Velikega fašističnega sveta, drugi od strani kralja in njegovih svetovavcev. Nobeden od teh pa ni položil temeljev za obnovo in rešitev, katero je zahteval zgodovinski trenutek in jo je ljudstvo, čeprav podzavestno, pričakovalo. Prav takrat je začela dvojna invazija dežele, s severa Nemci, z juga zavezniške armade.

Šele »Rezistenca«, ki je poklicala ves narod k odporu in mu vlila moralne zavezi za borbo, je zaključila dobo namišljene diplomatske prebrisanosti. Italija ni več poslušala politikov, ki so vedno prihiteli na pomoč zmagujočim, marveč je stopila na pot resničnega prepoveda in lastne zgodovine.

Komisija seveda ni vedela čigav vzorec je trenutno v ocenjevanju, tako da je bilo izključeno vsako pristransko redovanje. To pa se je razvijalo zelo enakomerno, brez posebnih tresljajev. Tajnik je zapisal ređe posameznikov, seštel in delil s 5. Med 85 posamezniki redi (17x5) je bil samo 4krat posamezni red v kričečem nesoglasju z drugimi in disident je v nekem slučaju prepričal komisijo o pravilnosti svojega stališča ter je bil potem skupni red potravljen. v 3 slučajih pa so disidenti sprejeli stališče ostalih.

Pri pokušavanju in jemanju vzorcev na nedeljo so bila vsa vina prvovrstna, ne pa tako pri ocenjevanju. Mogoče je tako vplivala nedeljska vročina med jemanjem vzorcev? Mogoče niso popolnoma odgovarjali zamaški? Ali niso bili vzorci pravilno shranjeni od nedelje do četrtega? Ostalo je nepojasnjeno, a bile so znatne razlike, posebno pri vseh treh merlotih. Komisija ni mogla dati nobenemu vzorcu najvišje ocene, to je 10 in samo eno vino — pinot — je doseglo red 9. Ostale najvišje ocene so bile 8.3 za tokajec, 8 za rizling, 7.6 malvazijo, 6.4 merlot, 6 rebula. Najnižja ocena je bila 5.5. Najvišji posamezni red je bil 9.5, najnižjih pa je bilo več 5.

Nagrade in nagrajenci

Ocenjevalna komisija je imela na razpolago 10 nagrad, in sicer 3 pokale in 7 medalj. Pokali imajo poleg idealne tudi stvarno vrednost, in sicer vsak po več kot 10.000 lir.

V sklad z nagrade in za kritje stroškov so darovali Prefektura, Hranilnica Montgoriška in domača občina, trgovinsko-kmetijska zbornica, kmetijsko nadzorništvo, urad za turizem, organizacija neposrednih obdelovalcev in še drugi.

V nedeljo, 28. julija, je bila ob 11. uri v občinski dvorani v Števerjanu razdelitev nagrad. Prisotni niso bili samo nagrajenci in organizatorji kmečkega tabora, marveč tudi precej drugih, v glavnem mladi posestniki. Po županovem pozdravu in spominu na ponesrečene potresa v Makedoniji, sta spregovorila dr. Verbi in inž. Rustja, nakar je slednji razdelil nagrade. Dobil so:

1. nagrado Pintar Anton za Pinot;
2. nagrado Komjanec Josip za tokajec;
3. nagrado Mikluš Danijel za rizling;
4. nagrado Trpin Jože za tokajec;
5. nagrado Škorjanc Avgust za malvazijo;
6. do 10. nagrado po abecedi: Humar Anton, Maraž Ignacij, Štekar Alojzij, baronica Taccò in Vogrič Anton.

Par fotografij in par pesmi ter kozarec v gostilni na dvoru so zaključili — kot je rekel predsednik odbora Aleš Komjanec — Prvi kmečki tabor v Števerjanu. Naj sledijo drugi in izkušnje učijo.

Opomba: Odstotek alkohola v vinu se ni upošteval, ker so že tako bila vsa ocenjena vina premočna in je najšibkejšje vsebovalo nad 12 stopinj po Maligandu.

Tuji delavci v evropskih državah

Največ tujih delavcev zaposluje Zapadna Nemčija. Teh je bilo lansko leto (1962) 705.000. Če bi pa upoštevali velikost države, je bilo lani največ tujih delavcev v Švici, in sicer 645.000. Na 3. mestu je Francija, kateri sledi Švedska s 127.000 tujimi delavci. Sledita še Benelux in Anglija.

Med tujo delavno silo je v evropskih državah daleč največ Italijanov, posebno v Švici, Nemčiji in Franciji. Za Italijani so najštevilnejši Španci, katerih je okoli 200.000 raztresenih po posameznih državah. Po številu delavcev sledijo potem Grki, Portugalski in Turki. Na Švedskem so zaposleni tudi delavci predvsem iz skandinavskih držav, to je Norveške in Finske. V Angliji pa je največ delavcev iz Irske.

Tuje delavstvo je zaposleno predvsem sezonsko, in sicer v poljedelstvu, gradbeništvu in gostinstvu. Sorazmerno največ stalno zaposlenih tujih delavcev je v težki industriji in v rudnikih. V tem oziru najdemo na prvem mestu Belgijo, ki zaposluje okoli 40.000 tujih delavcev, predvsem v premogovnikih, kjer predstavljajo več kot 40% celokupne delovne sile. Med temi je največ Italijanov.

Bo krme dovolj?

Spomladi je precej žalostno kazalo glade krme, a pozneje so se pogoji zboljšali, ker je košnja sena dobro izpadla in zalegle so tudi košnje detelje — ponekod že 3. košnja — ter tudi otava. Vseeno mora previdni živinorejci preceniti, s kakšnimi zaogami bo prišel v zimo. Sedaj vsejani Landsberger bo še letos dal eno košnjo, prihodnje leto v začetku maja pa drugo obilnejšo. Kot je znano in o tem smo že parkrat pisali, je »Landsberger« krmska mešanica iz detelje inkarnatke (ruse trave), laške ljujke in kosmate grašice, vsejane po 1/4 kg na površino 100 m². Sedaj lahko že začnemo sejati deteljo inkarnatko samo zase.

KATERA DETELJA — LUCERNA JE NAJBOLJ PRIPOROČLJIVA?

Živinorejci tožijo, da detelja ne traja več toliko časa kot nekoč, zaradi česar so ji takrat nadeli ime »sedemletna« ali »večna detelja«.

Dolgoletne poskušnje so dokazale, da uspe najbolje detelja, katere seme je bilo pridelano nekje v bližini. Zato pa je v Piemontu najbolj priporočljiva piemonteška, v Bologni iz Emilije, pri nas pa furlanska. Inozemske lucerne niso nikdar priporočljive, čeprav bi imele lepo seme.

Zaščitna sredstva za trte

bodo v bodočnosti predvsem prašljiva in ne več škropilna. To pa predvsem zaradi predrage delovne sile. Delovni poskusi pravijo, da se bodo s prašenjem lahko prihranile do 4/5 delovne sile. Časi pa za to še niso dozoreli, ker je potrebno prej urediti več stvari: Predvsem mora biti prah lepiljiv, tako da bo več časa lahko ostal na trtinah listih in poganjkih. Nadalje bo moral prašilni stroj razdeljevati prah v obliki oblaka. Prašenje bodo izvrševala letala.

Doba take zaščite bo nastopila mnogo prej, kot se povprečno misli. Človeštvo napreduje v vseh ozirih in zelo naglo.

V vrtincu

B. R.

»Kaj me brigajo drugi ljudje! Maja mi mora dati obračun. Tu na mestu — sicer ne vem, kaj bom storil!«

Tedaj se je pa Maja prav živahno oglasila: »Jaz bom dajala tebi obračun? Kaj se to pravi? S kakšno pravico ga zahtevaš od mene? Sem morda zaročena s tabo?«

»Otroci,« je zavpila Karmen, »dajte no mir. Tamle prihaja Suzi; kaj si bo vendar mislila, če se vidva pričkata. — Halo, Suzi! Semkaj, semkaj, tu smo!«

Maja je kar obstrmela nad lepoto mladega dekleta, ki je živahno priteklo h Karmen.

»Halo, Karmencita! Lepo od tebe, da si prišla. Miguela si tudi pripeljala s seboj.«

Dekle je malce pordečila v obrazek in je šepnila prijateljici v uho: »Moram ti priznati, da sem na tihem celo upala, da bo prišel tudi on.«

Zdaj je šele postala pozorna na Majo: »In ta mlada dama — je tudi ona v vaši družbi?«

»Da! To je moja prijateljica Maja, o kateri sem ti že pripovedovala. Ona je pri nas na obisku — zdaj sem jo pa vzela kar s seboj na pot.«

Suzi je ponudila Maji roko in jo je pozdravila s prisrčnim nasmehom. »Seveda ste vsi trije moji gostje,« je določila kar na hitro roko. Zdaj pa kar z menoj, tam že čaka Mahmud z vozom. On je namreč naš sofer.«

»Morda smem priti kasneje?« je vprašala Maja, ki je bila precej nervozna. »Imam še nekaj opravkov na carinarnici. Bom takoj uredila!«

Suzi se je zopet posmejala. »Kaj se to pravi: bom prišla kasneje? Mi vas bomo počakali. Spredaj pred glavnim izhodom.«

Miguel je naredil korak, kot da hoče iti za Majo. V hitu se je pa premislil in je šel z obema dekletoma proti vozu. Maja se je v dvorani na carinarnici ozirala na vse strani. Kje je neki ostal ta Samo? So ga morda že odpeljali — v bolnišnico?

Ne! Maja se je globoko oddahnila, ko ga je ugledala v nekem kotu. Sedel je pogreznjen v globok naslonjač pod visoko palmo.

Okrog njega je stala skupina ljudi z mrkami obrazi. To so bili možje z reševalne postaje in še nekateri drugi. Samo je prošil uslužbenca Rdečega križa, naj počakajo še nekaj časa, preden ga bodo odpeljali. Prišla da bo še neka dama, s katero mora na vsak način še govoriti.

Svojo prošnjo je podprl še z nekaterimi kovanci, kar je brez dvoma dobro učinkovalo. Maja je urno stopila k njemu. Okoli stoječi so se umaknili v stran. Samo je prožil Maji obe roki. Levica je pa nekoliko zaostala, ker mu je ostra bolečina zarezala v rame. Prvi trenutek je bil tako pretresen, da ni mogel niti spregovoriti.

»Vse vem, Samo,« ga je prehitela Maja, »tudi o nesreči z letalom. Kako sem prišla sem, bom pozneje pojasnila. Sedaj ni časa za to. Vi morate v bolnišnico. Zdaj bi le rada vedela, v katero vas bodo odpeljali. Seveda, vas bom obiskala in še danes. Jaz stanujem pri znancih.«

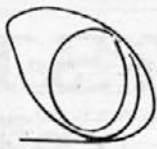
»Gospoda bomo odpeljali v Pasteurjevo bolnišnico,« je pojasnil bolniški strežnik in je poskušal privzdigniti Sama.

Ranjenec je komaj izustil Majino ime, ko se je poslovila in stekla proti avtu. Še dolgo časa ji je zvenelo v ušesih, s kako nežnim in prisrčnim glasom je izrekel njeno ime.

V avtu jo je Miguel nekam mrko gledal izpod trepalnic. Ves čas vožnje ni spregovoril z njo niti besedice. Zato se je pa toliko bolj zanimal za Suzi, ki ga je bogato poplačevala z zapeljivim nasmehom. Ljubavna igra se je nadaljevala tudi pri njih doma. Vendar je mladi mož namenil nekaj besed tudi Maji; vse skupaj so pa bile le puhle besede brez pomena. Tem bolj je pa dvoril Suzi. Maja je kar z lastnimi očmi videla, kako je njen oboževalec prestopil z razvitimi prapori v sovražni tabor.

Maja si ni zaradi tega izdajstva delala

43.

bogzna kake preglavice. Spoznala je, kako je Miguel vihrov. Uvidela pa je tudi, da je miado deklet dosti bolj primerno zanj kot ona.

Zdaj jo je skrbelo samo to, kako bi čimprej prišla do bolnišnice.

Miguel ni znil niti besedice, ko mu je sestra zvečer povedala, da želi Maja še enkrat pogledati k bolniku. Suzi ji je dala avto na razpolago.

Samo jo je pogledal z žarečimi očmi, ko je stopila v sobo.

»Pomislite, Maja,« je veselo zaklical, »ne bo potrebna operacija! Zdravnik me je ponovno pregledal. Moral pa bom še nekaj časa prebiti v tej hiši.«

»Da bi vsaj brž okrevali, Samo,« je vzdihnila Maja in se je vsedla na posteljo.

»Kaj vas je vse doteklo v zadnjih dnevih!«

»Je že tako,« je odvrnil Samo. »In danes kar dvakrat ranjen! Hm, privaditi se je treba!«

Na njeno vprašanje, je podrobno razložil dogodke prejšnje noči.

»Pa veste, kdo je na letališču streljal name?« jo je vprašal. Na njen začuden pogled je odvrnil: »Komi!«

»Komi?« je ponovila Maja vsa preplašena. »Tisti, ki se je hotel v Zürichu umoriti?«

»Isto je zopet ponovil v Ankari. Vse to vam bom kdaj pozneje pripovedoval. Zdaj pa povejte, kako in zakaj ste pa vi pridirjali naravnost sem v Rabat. Je bil res le goli slučaj, da sva se tu našla?«

Maja je bila v zadregi in ga je nekam proseče pogledala. On se je nasmehnil in jo je prijel za roko: »Ven z besedo, Maja! Nekaj je slučajno, nekaj pa...?«

Ona mu je vse pošteno povedala, kako je prišlo do tega. Med pripovedovanjem je občutila, da ni spustil njene roke, marveč da jo še krepkeje stiska. Kot v omotici se ji je zazdelo, ko jo je pritegnil k sebi.

»Maja,« je šepnil, »me res tako ljubiš?«

— Kaj bi odgovorila, če te vprašam, ali si pripravljena iti v bodoče življenje skupaj z menoj?«

»Na to vprašanje je samo eden odgovor,« je Maja odvrnila in se je sklonila proti njemu ter ga vroče poljubila.

K O N E C

„Gospodje iz Milana“

Milan ima za določene trgovske posle izredno ugodno lego. Morje je brž pri rokah, da se po njem pripelje in odpelje blago vseh mogočih vrst, dovoljenih in nedovoljenih. Še bliže je pa Švica, oziroma njene banke, kjer morejo brez vsakega pojasnila nalagati milijonske dobičke vsi pošteni in nepošteni prekupčevalci z vsakovrstnim blagom.

Med te vrste poslovnih ljudi so se šteli tudi tajni dobavitelji orožja, znani pod imenom »gospodje iz Milana«. So pa tudi zares gospodje, milijonarji in milijardarji. Upori, revolucije, kri, smrt drugih, to jim meče milijarde v vreče.

Začelo se je pa po vojni, ko so zavezniki pustili v Evropi cele gore topov, avtov, oklepnikov, pušk in drugega vojnega materiala. »Gospodje iz Milana« so brž zavohali smrad po dolarjih in so začeli ustanavljati »Družbe za odkup starega vojnega materia-

la«. V resnici je pa bilo to blago novo ali napol novo. Iz vojnih skladišč so ga pa oddajali pod značko »Ocenjeno za pretopitvev«.

Mnogo tako imenovanega starega orožja so imele tudi druge države. Iznebiti so se ga hotele za vsako ceno, posebno ko so dobile nadomestek v modernejšem orožju. Za »gospode iz Milana« zopet nov vir dohodkov. Odjemalcev orožja je pa bilo vedno dovolj; prej v Severni Afriki in v Izraelu, zdaj v portugalskih kolonijah in v Južni Ameriki, kjer zaigrajo vsako leto dve revoluciji.

Blaga je torej dovolj, odjemalcev tudi; le pot je nekoliko težavna. Pa »gospodje« že vedo, kako se taki reči streže. Ko je blago za pobiranje ljudi nakupljeno, dobe v Rimu zvezo z vojaškim atašejem kake manjše države, ki za kupček dobrih bankovcev izda potrdilo o nakupu na primer

strojnic za lastno državo. Blago se mirno in očitno natovori na ladje in ko so te izplule iz italijanskih teritorialnih voda, se usmerijo, kamor hočejo. Včasih se zgodi, da gredo iz kakega vojaškega skladišča še novi tanki.

Kupčija cvete

Vedno več kupcev prihaja v razkošne milanske hotele, kjer kade »gospodje« debele cigare in skoro brezbrizno sklepajo milijonske kupčije z orožjem, ki je na papirju označeno kot staro železo, v resnici pa še kar dobro strelja.

Eden najbolj podjetnih »gospodov« je bil gospod Henrik Lebrasseur. Lep, visok možak doma iz Belgije, ki je imel razpredeno mrežo svojih posrednikov po vsej Evropi, Afriki in po bližnjem Vzhodu.

Pred tremi leti je prišel k njemu neki odposlanec iz Severne Afrike. Potreboval je 1000 avtomatičnih nemških pištol, ki so ležale po raznih skladiščih zaplenjenega orožja. Ponujal je takojšnje plačilo v ame-

(Nadaljevanje na 10. strani)

ŠPORTNI PREGLED

Tudi Tržačani so imeli priliko oceniti fantastično virtuoznost Globetrottersov

Harlemov košarkarski variete

Nastop znamenite skupine nekdanjih košarkarjev s popularnim naslovom »Original Harlem Globetrotters« je vzbudil ogromno zanimanje tudi pri nas, kot že prej povsod po svetu. Čeprav vedno nastopajo zato, da zabavajo desetstisoče gledavcev, so tudi ob tej priložnosti nekateri sprožili povsem neumestno vprašanje: ali igrajo Harlemovci res najboljšo košarko na svetu? Pri tem so vsekakor pozabili nekaj bistvenega: košarkarski virtuoz iz Amerike niso več košarkarji, ampak člani artistske skupine, ki se od svetovno znanih cirkusov preteklih dob, kot sta bila »Barnum« in »Kludsky«, razlikuje le po tem, da nastopa pod milim nebom, navadno na športnih stadionih ter na košarkarskih igriščih. Harlemovci sedaj niso več športniki in zato je neumestno kakršnokoli primerjanje njihovih fantastičnih eksibicij z možnostmi košarkarskih ekip.

Ce se njihova cirkuska igra ne more primerjati z resnim športom, njihova vrhunska virtuoznost prav gotovo dela uslugo košarki. Strokovnjaki in znani košarkaši Evrope trdijo, da letošnji Harlemovci prekašajo same sebe. Ti črnški virtuozni delajo s samosvojimi vragolijami vso čast košarki, saj vsak posameznik dovršeno obvlada žogo, vsak strelja iz vseh pozicij na koš in prodre pod obroč tudi tedaj, ko se zdi, da je to nemogoče. Harlemov partner za igre, ki potuje z njo — ekipa Indijancev iz plemena Cherokee — je prav tako odlična košarkarska vrsta, toda v primerjavi s Harlemom se tu pa tam zdijo kakor neboljenci. Harlemova košarka gledavcem ni samo v zabavo, temveč je hkrati tudi izvrstna šola za amaterje in poklicne igralce. Toda motijo se tisti, ki mislijo, da so Indijanci prepuščeni na milost in nemilost zvijačam črnških košarkarjev. Ti igralci so toliko sposobni, da večasih le prisilijo Harlemovce, da morajo pokazati prav ves bogati repertoar svojega znanja. Morda kateremu ne bo všeč, da črnši niso tako borbeni ter da vedno ne zadenejo koša, a ne smemo pozabiti, da to ni športna ekipa, temveč le košarkarski variete.

In Harlem je zares zabaval Tržačane kot povsod na svetu. Znano je, da je ta zabava kot vsaka druga artistska točka rezultat napornih priprav na parketu med dvema košema. Če bi namreč Harlemovci popolnoma ne obvladali tehnike barantanja s košarkarsko žogo, če bi ne bili črnški dolgini izdelani košarkarji in če ne bi svojega bogatega znanja virtuožno uporabljali med svojim nastopom, bi tudi varietejske točke — štirikrat po deset minut igre med Harlemom in Cherokeejem — odpadle.

Sloviti manager Abe Superstein zbere vsako leto najboljše črnške košarkaše v ZDA in krene z njimi na turnejo po vseh deželah sveta. Mali Superstein deli vedno nasvete, vsi ga pozorno poslušajo, saj jim deli tudi bogat zasluzek. Pravijo, da si je Harlemovo košarko ogledalo v 36 letih nastopanja preko 35 milijonov ljudi v 80 deželah na svetu. Sprva so igrali samo košarko. Ko pa so se ljudje naveličali njihovih zmag, so dopolnili svoj program z artistskimi točkami in komičnimi vložki. Toda razne domiselne varietejske točke (kazenski met z žogo na vrvi, premetena igra z dvema žogama za hrbtom sodnika, vragolije z žogo obteženo s svincom itd.) niso edina zabava za gledavce. Ali se morda številni Tržačani niso navduševali nad preciznimi podajami, raznovrstnimi prodori, meti iz skoka in od daleč? Tudi to je bila zabava in tokrat prava košarkarska. Ne smemo pozabiti, da je Harlem izgubil samo osem tekem od 7.000.

Težko je reči, kdo je boljši v tem črnem košarkarskem ansamblu, morda Simmons, morda Mitchell ali kdo drug? Osrednja figura Harlemovcev je Medowlark Lemon, Globetrottersov Rigolletto in hkrati izredni košarkarski virtuoz. Njegove vragolije na igrišču spravljajo vsakogar v smeh. Bliskovite »finte« so zmedle vseh pet Indijancev, ki na lepem niso več vedeli, kje je žoga, ter so

nemočno obstali. Tedaj se je zaslusal smejoči se glas Lemona, ki je potegnil izpod majice žogo in jo nemoteno vrgel v koš ob viharnem odobravanju.

Zakaj so vsi črnši? Superstein je mnenja, da so črni košarkarji mnogo bolj eksplozivni, razen tega pa tudi mnogo bolj ambiciozni. Borijo se za življenjski standard, za slavo in njihove fizične sposobnosti jim to tudi omogočajo. Dvomi namreč, da bi iz belca naredil kakega Lemona, da bi bil clown in veliki igralec. Harlemovci, ki so nastopili v skupini nekaj let, si nato pridobijo v ZDA dobre položaje. Med njimi so odvetniki, trenerji na univerzah, poslovni ljudje in restavaterji. Če jih kdo vidi na cesti, jih bo z lahkoto spoznal. Črni so, kot da bi jih namazali z globinom, vitki in visoki kot smreke s smešnimi majhnimi klobuki na glavi. Pozabavajo se pri hoji, kot da so navajeni plezati le po drevesih, roke imajo tako dolge, da jim segajo prsti skoraj pod kolena in vlečejo se leno. Na prvi vtis leni in neokretni ljudje pa so kot prerajeni na igrišču, koder zgrabijo žogo in jo ucvrejo kot gazele v nasprotnikov koš.

Predlgo bi bilo opisati vse zanimivosti tega potujočega cirkusa in izredne sposobnosti posameznih igralcev. Ekipo je treba samo videti in občudovati. To je bil za vsakogar nepozaben »športni dogodek«.

(dt)

VRNITEV ZNANSTVENE ODPRAVE

V Italijo so se vrnil nekateri člani italijanske znanstvene odprave, ki je bila na raziskovanju v ekvatorialnih goščavah Južne Amerike, v Braziliji in Venezueli. To odpravo je organiziral profesor Ettore Biocca, ravnatelj instituta za parazitologijo na rimski univerzi. Pokroviteljstvo nad njo pa je imel in jo financiral nacionalni svet za raziskave. Odprava je preučevala etnološke in biološke razmere in pogoje v južno-ameriških pragozdih. Priprave za odpravo so trajale več mesecev, odpotovala pa je lani novembra. Zdaj je svoje delo na terenu v glavnem dokončala. Toda vodja odprave, profesor Biocca je ostal zaenkrat še v Braziliji, kjer so sprejeli znanstvene rezultate njegove odprave z velikim zanimanjem. Oblasti in znanstvene ustanove so ga povabile, da bi predil o odpravi serijo predavanj.

Profesor Biocca pa je že poslal nacionalnemu svetu za raziskave obsežnejše poročilo o rezultatih odprave. V njem pravi, da je bila baza odprave v mestu Manaos in da je italijanska odprava tesno sodelovala z brazilskimi znanstvenimi ustanovami. Svoje raziskave je opravljala na področju Rio Negro v Braziliji in ob gornjem toku reke Orinoko v Venezueli. Preučevala je življenje in navade indijanskih plemen, ki spadajo med najzanimivejša in najmanj raziskana plemena v Južni Ameriki.

MESTO V GROBU

V dolini Bregaglia pri Sondriu so začeli odkopavati razvaline mesteca Piuro, ki ga je zašel plaz leta 1618. Pri tem je našlo smrt vse prejšnje valstvo, okrog 2.000 ljudi. Našli so že nekaj okostij. Po starih dokumentih je bilo mestece Piuro letovišče bogatih trgovcev, ki so si zgradili tam razkošne vile s širnimi vrtovi. Mestec je imelo važno vlogo v trgovini s svilo. Za odkopavanje je dala pobudo in sredstva neka švicarska ustanova.

ŽENA IN DOM

OH, TA VROČINA!

Ne bom povedala nič novega, če bom dejala, da smo ljudje pač taki, da nismo nikoli zadovoljni; v mrzlih zimskih dnevih, ko nas burja vse prepriha, pravimo: »Kdaj bo poletje, da nas bo sonce lepo grelo!« Sedaj, ko nas sonce greje, (še preveč) pa pravimo: »Oh, ta vročina!«

In res je pogostoma poletna vročina zelo neprijetna. Zejni smo, se potimo, od prehudega sonca nas boli glava, da ne govorimo o sončarici, ki jo lahko dobimo, če nas sonce preveč obseva po glavi; ali o vročinski kapi, ki nas lahko zadene, če se telo s potenjem ne more dovolj ohladiti (pred nevihto ali v zadušni dvorani). Najbolje je, da nosimo lahko, zračno obleko, da pijemo precej tekočine in da uživamo več soli kot pozimi.

Spraševale se boste morda, zakaj je potrebna sol. Poleti se namreč močno potimo, zato izločamo tudi precej več soli kot navadno. Sol pa je telesu potrebna, kajti če je imamo premalo, nastane cela vrsta slabih in neprijetnih posledic. Med drugim se nas poloti izčrpanost, izgubimo voljo do dela in tek. Da vrnemo telesu izgubljen sol, moramo poleti uživati več soli kot sicer. Zato je dobro, da vsak dan popijemo nekaj vode, ki ji dodamo nekoliko soli. To velja še posebno za tiste, ki težko delajo in se zelo potijo.

KAKO PA NAJ SE POLETI HRANIMO?

Zgrešeno je misliti, da je treba poleti več jesti kot v drugih letnih časih, ampak prav nasprotno. Poleti namreč izgublja telo precej manj toplote kot v hladnih letnih časih, zato mu je potrebno tudi manj hrane, ki daje telesu potrebno toploto, ko se presnavlja. Jesti ne smemo težko prebavljivih jedi, ker huda vročina omrtviči prebavljanje, ampak samo hitro prebavljivo hrano. Poleti se mora telo očistiti škodljivih ostankov zimske prehrane, v kateri je bilo preveč maščob in beljakovin ter premalo vitaminov. Zato zdravniki priporočajo, da uživamo poleti čim manj mesa in čim več rastlinske hrane, to se pravi sadja in zelenjave. Popolnoma napačno je mnenje, da samo meso daje človeku moč. To nam lahko pričajo Japonci, ki jedo skoraj zgolj rastlinsko hrano, a slovijo po svoji veliki telesni odpornosti.

Prižadevajmo si torej poleti posnemati vegetarijanca.

Kaj pa poletna nespečnost? Ta zelo pogosto spremlja hudo vročino in se loteva zlasti živčno razdražljivih ljudi. Ti ljudje ne morejo spati ali pa zaspajo šele proti jutru, medtem ko so se velik del noči premetavali po postelji. Zjutraj so zato izčrpani, da so skoraj nezmožni za delo. Popolnoma zanesljivega sredstva ni, ker se na vsako zdravilo človek prej ali slej privadi in izgubi to svojo moč. Živčno slabi ljudje se morajo bojevati proti nespečnosti posredno. Podnevi naj se ne sončijo preveč, naj ne uživajo dražilnih sredstev, tobaka in črne kave. Zlasti pa morajo paziti na prehrano. Večerjati ne smejo težko prebavljivih jedi, ker tudi prebavne motnje pospešujejo nespečnost.

IN SE NEKAJ BESED O PIJACI

Nekateri mislijo, da poleti ne smejo piti, niti vode ne, ampak samo tedaj, če so neznošno žejni. To je zgrešeno, ker moramo poleti piti dosti več, da nadomestimo vodo, ki jo izpotimo. Vsakdo pije toliko, kolikor mu je potrebno. Za vse pa velja isto pravilo: žejo si gasimo po malem, v presledkih in majhnih požirkih. Ni dobro, da izpijemo cel kozarec naenkrat, ampak po požirkih in vmes nekoliko počakajmo. Telo na ta način tekočino laže in temeljiteje vsrka. Najbolj priporočljive za pitje so naravne pijače, kot so voda, sadni sokovi itd. Odlično gase žejo kiselkaste pijače (limonada brez sladkorja) ter hladni čaj, kava in mleko. Poletne pijače so lahko hladne, ne smejo pa biti ledene, ker ledeno mrzle pijače lahko povzročajo prebavne motnje in celo krče v želodcu. Zlasti previdne moramo biti s sladoledom. Ker je mrzel, lahko izzove prebavne motnje, vrh tega pa je sladoled pogosto žarišče nevarnih bacilov, nalezljivih bolezni.

O poletnih oblačilih naj povem samo to, da morajo biti ohlapna in ne prilegajoča se telesu. Zlasti se je treba varovati stisnjenih pasov in steznikov. Telo mora biti čimbolj prosto, da se laže giblujemo in da pot laže izhlapeva ter na ta način izgublja telo odvečno toploto.

Za
naše
najmlajše

44

DŽUNGLA

COZ-G-ZGG

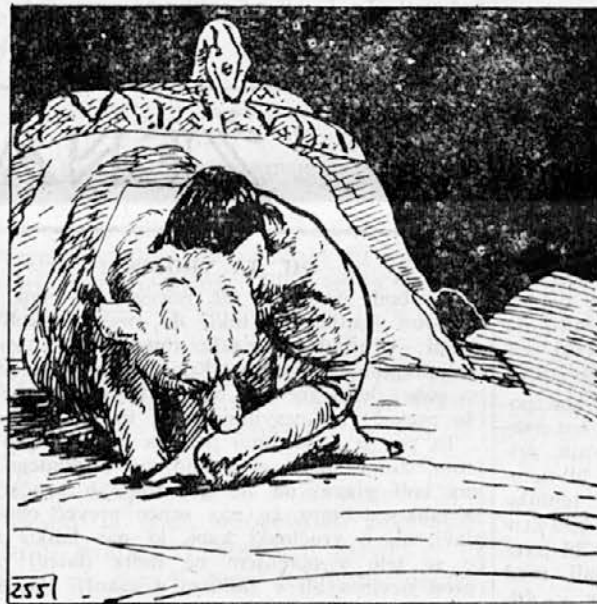
RIŠE: MIKI MUSTER

253. Takrat je zašumelo med vejami, zaslišalo se je mogočno rjovenje in na Skalo sveta je skočil črni panter, lahek, silen in strašen, kakor v tisti davni prvi Mavglijevi noči na skali. »Glej, zato nisem prišel prej!« je zasopel in iztegnil krvavo šapo. »Bil je dolg lov, toda v grmovju leži bik, s katerim so dolgovi poravnani.«

254. Sklonil se je in lizal Mavglijeve noge. »Pomni, da te je Baghira ljubil!« je zaklical. Skočil je na stezo in se še enkrat ozrl: »Dober plen na novem sledu, gospodar džungle. Pomni, da te je Baghira ljubil!« »Slišal si,« je rekel Balu, in sedaj si nimamo več kaj povedati! Pojdi zdaj, prej pa še stopi k meni, ti moja modra žabica!

255. Mavgli je ihtel in objemal vrat starega medveda, ki mu je s svojimi slabimi silami skušal lizati noge. »Hudo je, če se moraš leviti!« je dejala Kaja in naslonila glavo na mladeničeve rame. »Dober lov, gospodar!« je pozdravil Sivi brat. Potem je poklical svoje brate: »Odslej pojdemo po novih sledovih!« — Tako se je džungla poslovila od Mavglija.

K
O
N
E
C

„Gospodje iz Milana“

(Nadaljevanje z 8. strani)

riških dolarjih. Lebrasseur ni bil nič v zadregi, samo 48 ur odloga si je izgovoril. Brzjavil je nekemu R., menda Rajakoviču v Trst. Že naslednji dan je bil ta gospod v Milanu s ponudbo 900 starih nemških ročnih strojnic, ki so prišle iz jugoslovanskih skladišč. Poleg teh je R. imel na razpolago še 600 angleških Sten - pištol. Ponudil je kos po 45 dolarjev — sam jih je pa na Balkanu plačal po 10 dolarjev. Lebrasseur je vse blago kupil kar s stiskom rok. Med »gospodi« velja udarec v roko več kot pišana pogodba, kajti oni so

poštenjaki. Pol ure po tej pogodbi, je Lebrasseur kar v sosedni sobi prodal vse pištole alžirskemu odposlancu po 70 dolarjev za kos, ne da bi ta kaj črhnil, 10 - 45 - 70 dolarjev, tako je dobiček raste. Iz Milana so se vsi trije, Alžirec, Tržačan in Belgijec odpeljali v Švico, kjer so v banki dvignili denarna nakazila. Čeke so razrezali na polovice. Eno je prejel kupec, drugo je obdržal prodajalec. Ko je naročnik orožje sprejel na določenem mestu, so obe polovici čeka zlepili in »milanski gospod« je v švicarski banki lahko vnovčil denarno nakazilo.

Zaslужil je seveda nekaj stotin milijonov. Prav ta prelahki zaslužek pa vzbuja zavist v samem krožku »gospodov iz Milana«.

Dva dni po tisti milijonski kupčiji se je gospod Henrik Lebrasseur vozil s svojim Sprint vozom proti Gardskemu jezeru. Našli so ga ob cesti mrtvega pod razbitim avtom. Nihče ni nič videl, ne slišal. Najmogočnejši »gospod iz Milana« je pa vendar mrtev.

Z njegovo smrtjo pa nikakor ni prenehala kupčija s »starim železom«. Neki drugi »gospod« je zadevo cinično, a stvarno pojasnil: »Ljudje se radi pobijajo. Mi smo pa trgovci. Čemu bi si iz njihovega idiotizma ne delali dobičkov?«

Izdaja Konzorcij Novega lista • Odgovorni urednik Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477